

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/archiwum-ipn/101545,Aleksander-Kolodziejczyk-z-pierwszego-masowego-transportu-wiezniow-do-KL-Auschwi.html>

Materiały użyzione IPN w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci

ARTYKUŁ

Aleksander Kołodziejczyk z pierwszego masowego transportu więźniów do KL Auschwitz

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: RADOSŁAW KUREK 14.06.2023

IPN poddaje digitalizacji używane przez osoby prywatne materiały archiwalne.

Pliki cyfrowe trafiają do instytucyjowego zasobu, a oryginały zwracane są właścicielom nienaruszone. Z takiej możliwości skorzystała Gabriela Grabowska, która użyczyła nam pamiątki po wujku, Aleksandrze Kołodziejczyku, przewiezionym 14 czerwca 1940 r. z Tarnowa w pierwszym masowym transporcie więźniów do KL Auschwitz.

Aleksander Kołodziejczyk urodził się 21 stycznia 1914 r. w Krakowie, jako syn Feliksa i Stanisławy z d. Woźniakowskiej. W okresie międzywojennym pracował w Urzędzie Skarbowym w Krakowie przy ul. Wiślniej 7, a także wchodził w skład Zarządu Krakowskiego Koła Związku Zawodowego Pracowników Skarbowych. W tym czasie działał także w PPS. W latach 1937-1938 był słuchaczem kursu w Wołyńskiej Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego w garnizonie Włodzimierz Wołyński. Wśród użyczonych materiałów odnaleźć możemy m.in. fotografię przedstawiającą zajęcia z topografii, datowaną na 16 lutego 1938 r.

Na mocy tajnej mobilizacji z wiosny 1939 r. Kołodziejczyk powołany został do służby wojskowej i oddelegowany do budowy schronów przy granicy polsko-niemieckiej. Jako żołnierz 27. Dywizji Piechoty brał udział w kampanii wrześniowej, podczas której został ranny i 19 września dostał się do niewoli niemieckiej. W lutym 1940 r. udało mu się uciec i wrócić do Krakowa, jednak już 4 maja został aresztowany przez gestapo i osadzony w więzieniu policyjnym przy ul. Konarskiego 17 w Tarnowie.

Aleksander Kołodziejczyk (w górnym rzędzie, czwarty od lewej) w czasach szkolnych, 25 czerwca 1923 r. Fot. z zasobu AIPN

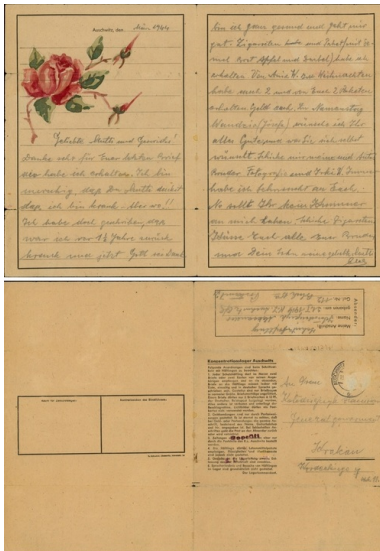
ajęcia z topografii wojskowej, 16
lutego 1938 r. Fot. z zasobu AIPN

KL Auschwitz, więzień nr 112

13 czerwca 1940 r. z cel tarnowskiego więzienia wywołano 753 osoby wytypowane do przewiezienia do obozu koncentracyjnego w Auschwitz, założonego przez Niemców na terenie przedwojennych koszar w Oświęcimiu. Wśród nich znalazł się Aleksander Kołodziejczyk, który tego dnia, wraz z pozostałymi więźniami, został przewieziony do łaźni żydowskiej w celu kąpieli i dezynfekcji. Rankiem 14 czerwca zostali odeskortowani na stację kolejową, skąd pociągiem wyruszyli do Auschwitz. Do obozu dotarło ostatecznie 728 więźniów. Kołodziejczyk otrzymał numer obozowy 112.

W Auschwitz Kołodziejczyk przydzielany był do różnych prac fizycznych na terenie obozu, m.in. do robót ziemnych i transportowych. Ostatecznie w 1941 r. trafił do komanda *Bauleitung-Malerei*, gdzie pracował jako malarz. Równocześnie, pod pseudonimem „Zajac”, aktywnie działał w obozowym ruchu oporu, na czele którego stali działacze socjalistyczni Stanisław Dubois i Norbert Barlicki. Z zaświadczenia podpisanego przez współwięźniów w 1947 r. wyraźnie przebija jego bohaterska postawa w udzielaniu pomocy osobom, które trafiły do Auschwitz:

„Niejednokrotnie narażał się przy tym na chłostę, utratę dobrego miejsca pracy, a nierzadko na utratę życia. Cokolwiek robił dla współwięźniów czynił to bezinteresownie, ustosunkowując się do kolegów przyjaźnie, serdecznie i uczynnie, czym zaskarbił sobie ich wzajemność i wdzięczność”.

List Aleksandra Kołodziejczyka z KL Auschwitz z marca 1944 r. adresowany do mamy, Stanisławy. Fot. z zasobu AIPN

Fotokopia z fotografii przedstawiającej załadunek więźniów pierwszego transportu do KL Auschwitz - Tarnów, 14 czerwca 1940 r. Na odwrocie podpisy więźniów, zebrane po zakończeniu wojny. Fot. z zasobu

Warto zwrócić uwagę, że wśród przekazanych kopii pamiątek znalazły się, adresowane do rodziny, listy Kołodziejczyka z Auschwitz.

W związku z sytuacją na froncie wschodnim, 29 października 1944 r. Kołodziejczyk został wywieziony z Auschwitz w głąb Rzeszy. Początkowo trafił do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen, gdzie był wykorzystywany do pracy w zakładach lotniczych Heinkla. Następnie trafił do podobozu KL Neuengamme w miejscowości Porta Westfalica. Tam też, 2 maja 1945 r., doczekał wyzwolenia przez wojska amerykańskie.

Zamieszkał w Altenburgu, gdzie wspólnie z innym uczestnikiem pierwszego transportu do Auschwitz Janem Chlebowskim (numer obozowy 622) organizował akcję powrotu do Polski. Z tego okresu odnaleźć możemy, dedykowaną mamie, fotografię Kołodziejczyka z miejscowości Geesthacht, datowaną na 30 marca 1946 r., na której uwieczniony został w mundurze ogniomistrza podchorążego rezerwy artylerii Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

**Aleksander Kołodziejczyk podczas
pobytu na terenie Niemiec -
Geesthacht, 30 marca 1946 r.
Fot. z zasobu AIPN**

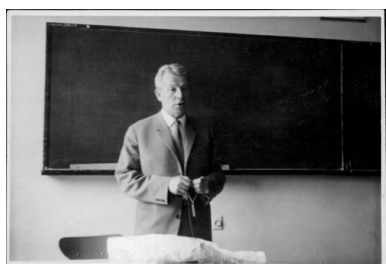
Powrót do Krakowa

Po przyjeździe do kraju początkowo wrócił do pracy w Urzędzie Skarbowym w Krakowie. Wkrótce rozpoczął także studia na Wydziale Architektury Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz został członkiem PZPR. Po ukończeniu studiów pracował w przedsiębiorstwach budowlanych, m.in. przy budowie Huty im. Lenina. Od 1959 r. był nauczycielem w Technikum Budowlanym im. Franciszka Zubrzyckiego w Krakowie, gdzie pełnił również funkcję przewodniczącego Koła Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej. Jego żoną była architektka Zdzisława Kołodziejczyk z d. Strug.

Po wojnie Kołodziejczyk regularnie uczestniczył w uroczystościach związanych z kolejnymi rocznicami pierwszego masowego transportu więźniów do KL Auschwitz, jak również kolejnymi rocznicami wkroczenia oddziałów Armii Czerwonej do obozu. Pamiątki z tych wydarzeń stanowią najobszerniejszą część materiałów przekazanych do zasobu IPN. Odnajdziemy wśród nich m.in. kartkę pocztową z 1951 r. przedstawiającą dziedziniec bloku 11, na którym dokonywano egzekucji, symboliczne naszywki więźniów politycznych KL Auschwitz (tzw. winkle), czy też liczną korespondencję związaną z organizowanymi uroczystościami.

**Aleksander Kołodziejczyk z żoną
Zdzisławą - Kraków, 1 sierpnia
1949 r. Fot. z zasobu AIPN**

**Aleksander Kołodziejczyk jako
nauczyciel w Technikum
Budowlanym w Krakowie,
1964/1965 r. Fot. z zasobu AIPN**

Szczególną uwagę przykuwa fotokopia ze znanej fotografii, przedstawiającej załadunek więźniów do wagonów na stacji w Tarnowie. Na jej odwrocie odnaleźć można kilkadziesiąt podpisów uczestników pierwszego transportu do Auschwitz wraz z ich numerami obozowymi, w tym m.in. podpis pierwszego polskiego więźnia Auschwitz, Stanisława Ryniaka (numer obozowy 31). Być może zostały one zebrane podczas Zjazdu Koleżeńskiego byłych więźniów I transportu do Auschwitz, zorganizowanego przez tarnowski Oddział ZBOWiD w dniach 13-14 czerwca 1965 r.

Aleksander Kołodziejczyk zmarł 7 czerwca 1975 r. Został pochowany na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

**Podczas uroczystości w KL
Auschwitz. Fot. z zasobu AIPN**

Byli więźniowie pierwszego

**transportu do KL Auschwitz
podczas rocznicowych obchodów
- Oświęcim, 27 stycznia 1970 r. W
dolnym rzędzie widoczni m.in.
Aleksander Kołodziejczyk (drugi
od lewej) oraz pierwszy polski
więzień KL Auschwitz, Stanisław
Ryniak (pierwszy od prawej). Fot.
z zasobu AIPN**

* * *

Misją IPN jest zachowanie pamięci o dziejach Polski i Polaków w XX wieku. W szczególny sposób jest ona realizowana poprzez projekt Archiwum Pełne Pamięci, skierowany do osób prywatnych i instytucji, które chcą przekazać IPN-owi zgromadzone materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia są starannie zabezpieczane i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków.

COFNIJ SIĘ